

Et fremtidssikret uddannelsessystem - der løfter alle

Indhold

Indledning	3
Skolen tættere på virkeligheden.....	4
Styrkelse af Den Forberedende Grunduddannelse.....	6
Kvalitetsløft på erhvervsuddannelserne	7
Et sammenhængende ungdomsuddannelsessystem.....	8
Kvalitetsløft på de videregående uddannelser.....	9
Digital omstilling i uddannelsessystemet	10
Opgør med kønsskæve uddannelser	12
Talentindsats gennem hele uddannelsessystemet.....	13
Oversigt og finansiering	14

Forord

Der er fortsat udsigt til mangel på arbejdskraft inden for både det faglærte og det videregående område. På arbejdsmarkedet er og vil der også komme mismatch-udfordringer, og samtidig ses en stigende efterspørgsel på innovative og digitale kompetencer. Vi skal altid arbejde for et effektivt uddannelsessystem, hvor de midler, der er til rådighed, anvendes optimalt. Vores uddannelsessystem er dog på mange områder udfordret, og der er ikke i tilstrækkelig grad taget fat om grundlæggende udfordringer. Uddannelseskvaliteten har brug for et generelt løft.

Vi er langt fra i mål med det første nationale mål for folkeskolen om, at alle elever skal blive så dygtige, som de kan. Børns muligheder er stadig påvirket af deres sociale baggrund. Tal fra ROCKWOOL Fonden viser, at mens næsten 30 pct. af ufaglærtes børn også bliver ufaglærte, så gælder det kun 5 pct. af akademikernes børn. En ny undersøgelse fra ROCKWOOL Fonden konkluderer desuden, at børns uddannelse er lige så afhængig af deres forældres, som den var for 40-50 år siden. Faktisk er vores evne til at bryde social arv gennem uddannelse ringere i dag end for to årtier siden.

Hvis flere skal blive en del af arbejdsstyrken, er der behov for en mønsterbrydende uddannelsespolitik, og for at reducere udfordringerne med frafald, fravær og mistrivsel. I dag er det stadig næsten 20 pct. af dem, der forlader grundskolen, som ikke forventes at få en erhvervskompetencegivende uddannelse, inden de fylder 40. Personer uden uddannelse har større sandsynlighed for at blive marginaliseret, da arbejdsmarkedet kalder på uddannet arbejdskraft som følge af globaliseringen og den teknologiske udvikling.

Dansk Erhverv foreslår en ambitiøs investeringsplan for at kvalitetsudvikle og fremtidssikre uddannelsessystemet. Alle unge i fremtidens uddannelsessystem skal blive så dygtige, som de kan, og dermed bidrage til at øge den generelle produktivitet i samfundet. Det forudsætter blandt andet, at vi skal blive langt bedre til at bryde social arv i uddannelse. Flere unge skal lykkes og blive en aktiv del af samfundet, og færre skal ende på kanten af samfundet og arbejdsmarkedet. De unge skal samtidig blive mere afklarede omkring deres uddannelses- og beskæftigelsesvalg samt klædes bedre på til fremtidens arbejdsmarked.

En stærk uddannelsessektor, der løfter alle til toppen af deres potentiale, er en forudsætning for, at virksomhederne kan konkurrere med omverdenen, skabe arbejdspladser og sikre vækst og velstand. Erhvervslivet og Danmark har brug for velkvalificeret arbejdskraft.

Brian Mikkelsen

Indledning

Forældres uddannelse har fået markant større betydning for et barns muligheder gennem de sidste 20 år. Vi har brug for et sporskifte i dansk uddannelsespolitik, hvis vi skal lykkes med at gøre alle børn og unge så dygtige, som de kan blive.

Dansk Erhverv foreslår med denne investeringsplan netop dette sporskifte, hvor vi flytter midler fra passiv forsørgelse til aktive uddannelses tiltag. Det er afgørende for den enkeltes muligheder i livet, at de får en uddannelse. Det har også stor betydning for samfundet og samfundsøkonomien. Beregninger fra ROCKWOOL Fonden viser, at samfundet vinder 102.000 kr. årligt, hver gang det lykkes at flytte en person fra ufaglært til uddannelse. Uddannelse er i stigende grad en forudsætning for varig beskæftigelse, og denne reformpakke vil bidrage til at flere får en uddannelse, og at kvaliteten af uddannelserne løftes for alle. Pakken vil således sikre flere velkvalificerede medarbejdere i arbejdsstyrken.

Pakken er en samlet uddannelsesreform, der giver bud på tiltag fra grundskole til universitet med fokus på at fremtidssikre den danske uddannelsessektor og dermed også den danske arbejdsstyrke. Pakken indeholder årlige investeringer på 3,5 mia. kr. ved fuld indfasning og finansieres primært ved en omlægning af SU'en på kandidatuddannelserne til lån.

Pakken vil betyde følgende:

- Der skabes rammer for at ændre en lang og ensformig skoledag til en varieret skoledag med praksisfaglig og anvendelsesorienteret undervisning i samspil med erhvervsliv, kulturliv, fritidsliv og erhvervsskoler. Flere elever vil opleve fagenes relevans når de omsættes i praktiske problemstillinger og kreative løsninger på reelle og håndgribelige problemstillinger. Langt flere elever vil motiveres og løftes fagligt, og dermed blive klædt på til videre uddannelse. Samtidig vil alle elever stifte bekendtskab med mulighederne i de erhvervsrettede ungdomsuddannelser, som flere gerne skal vælge.
- Den Forberedende Grunduddannelse (FGU) får de nødvendige ressourcer til at løfte mange flere af de unge, som ellers har udsigt til en marginaliseret fremtid uden robust arbejdsmarkedstilknytning. Det er et stort problem, at skoleformen reelt er født uden tilstrækkelig finansiering, da FGU er helt afgørende i bestræbelserne på at bryde social arv og få alle unge med, herunder de 7 pct. af alle unge under 25, der hverken er i uddannelse eller beskæftigelse.
- Styrket rekrutteringen til erhvervsuddannelserne og kvalitetssikring af det vekseluddannelsesprincip, der gør erhvervsuddannelserne til den mest effektive og samfundsøkonomisk billige måde at flytte tusinder af unge ind i varig beskæftigelse hvert år. Erhvervsuddannelserne er Danmarks mest markante eksempel på mønsterbrydende uddannelse, men de er under pres på grund af dalende tilslutning. Investeringerne i denne plan er både en nøgle til at få flere ind i arbejdsstyrken og en forudsætning for at uddanne flere faglærte.

Beregninger fra ROCKWOOL Fonden viser, at samfundet vinder 102.000 kr. årligt, hver gang det lykkes at flytte en person fra at være ufaglært til uddannelse.

- Der skabes solidt grundlag for nødvendige politiske drøftelser af, hvad det samlede ungdomsuddannelsessystem skal levere. Samtidig afsættes ressourcer til at iværksætte relevante initiativer, der på baggrund heraf skal medvirke til at sikre ungdomsuddannelser, der i højere grad end i dag leverer det, som de unge og samfundet efterspørger. De seneste mange års uddannelsespolitik har lært os, at status quo og en lind strøm af lappeløsninger ikke er tilstrækkelige, og der er behov for at tage livtag med grundlæggende udfordringer.
- Der sikres flere undervisningstimer, mere feedback og støtte til de studerende på de videregående uddannelser. Med det markant løftede uddannelsesniveau i Danmark har de videregående uddannelser over en bred kam oplevet store forskydninger i de studerendes forudsætninger og studieparathed, og initiativerne vil understøtte trivsel og give bedre mulighed for at løfte unge med uddannelsesfremmed baggrund.
- Den helt nødvendige digitale omstilling af vores samlede uddannelsessystem vil kunne realiseres. Dels de nødvendige indholdsmæssige justeringer, der skal ruste alle børn og unge til en digital fremtid som borger og på arbejdsmarkedet, herunder ikke mindst solid forankring af teknologiforståelse som en rød tråd fra folkeskole til PhD. Og dels vores evne til at udvikle og udnytte de nye muligheder digitale løsninger giver i forhold til at løfte kvaliteten af uddannelserne gennem nye undervisningsmetoder og -redskaber.
- Styrket arbejde med at skabe et mindre kønsbestemt uddannelsessystem, hvor køn ikke længere er en hindring for unges muligheder i livet – uanset om det er manden, der vil være sygeplejerske, eller kvinden, der vil være iværksætter. De områder, hvor vi mangler arbejdskraft er enten mande- eller kvindefag, og vi har en særlig udfordring med at løfte drenge og mænd i uddannelsessystemet. Mange udfordringer på arbejdsmarkedet bunder i et kønsskævt uddannelsessystem, og initiativerne i planen er første skridt i et opgør med disse udfordringer
- Der skabes et stærkt fundament for at understøtte talentudvikling i hele uddannelsessystemet. Danmark vil f.eks. kunne forløse flere af de mange talenter vi i dag går glip af, når ufaglærtes talentfulde børn har det markant vanskeligere i uddannelsessystemet end akademikernes talentfulde børn.

Skolen tættere på virkeligheden

Der er fortsat for mange unge, der forlader grundskolen uden et tilstrækkeligt fagligt afsæt til at gennemføre en ungdomsuddannelse. Samtidig er der alt for få, der søger mod de erhvervsrettede ungdomsuddannelser efter grundskolen. Det illustrerer på mange måder en ubalance i grundskolen, hvor det praktiske gennem mange år er nedprioriteret.

Det er i sig selv et massivt problem, at vi taber så mange unge i grundskolen, men desværre oplever en bred gruppe af elever, at skolen ikke i tilstrækkelig grad inspirerer og motiverer gennem varierende undervisningsformer. Det fremgår bl.a. af undersøgelser fra Danmarks

Evalueringeninstitut, at elever oplever udfordringer med skoletræthed, når undervisningen bliver for ensformig og uvedkommende (Danmarks Evalueringeninstitut 2018). Det var ellers et af de helt centrale mål at ændre dette med den folkeskolereform, der så dagens lys i 2014. Og det er efter Dansk Erhvervs opfattelse en af nøglerne til at skabe en bedre skole for alle elever.

Folkeskolereformen havde det rigtige sigte om at skabe en anderledes skoledag. Men den skole, der er beskrevet i reformen, er ikke den skole, der møder elever og forældre i dag. Det fremgår også af følgeforskningen på reformen, at implementeringen langt fra er i mål (Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd 2020). Det betyder ikke, at vi skal spole tiden tilbage til før reformen. Vi skal i stedet skabe stærkere rammer for at realisere de gode tanker og mål med reformen.

Der er for nylig afsat ekstra midler til generelt at understøtte undervisningen. Det er godt. Nu er det tid til at skabe et tydeligt udviklings- og implementeringsspor for den åbne skole og den varierede skoledag. For den skole, der gennem inddragelse af praksis og anvendelsesorienteret undervisning giver langt flere elever motivation og lyst til læring, og dermed grundlaget for, at alle elever bliver så dygtige, som de kan. Et stærkere fokus på fagenes anvendelse i praksis vil samtidig give eleverne en bedre forståelse for idé- og produktudvikling, styrke deres innovations- og skaberkompetencer og måske lægge grunden for flere elevers lyst til en fremtid som iværksætter.

Der er fortsat for mange unge, der forlader grundskolen uden et tilstrækkeligt fagligt afsæt til at gennemføre en ungdomsuddannelse.

Dansk Erhverv foreslår, at der investeres 500 mio. kr. årligt i grundskolen til at skabe en mere inspirerende og motiverende skoledag gennem målrettet realisering af den åbne skole og implementering af mere anvendelsesorienteret undervisning i grundskolen. De skal bl.a. gå til følgende formål:

- Skolernes lokale arbejde med at realisere den åbne skole i samarbejde med erhvervsliv, ungdomsuddannelser, foreningsliv og kulturliv.
- Frikøb af lærere på grundskoler og evt. erhvervsskoler til udvikling af konkrete anvendelsesorienterede forløb i undervisningens obligatoriske fagrække.
- Storskala-implementering af praksisfaglig og anvendelsesorienteret undervisning i skolens eksisterende fag i et antal dedikerede forsøgskommuner.
- Investeringer i fysiske rammer, udstyr og undervisningsmaterialer, der understøtter praksisfaglige og anvendelsesorienterede undervisningsformer.
- Følgeforskning med fokus på effekterne, efteruddannelsesbehov, evt. justeringer i læreruddannelsen, inddragelse af nye kompetencer i undervisningen mv.

Styrkelse af Den Forberedende Grunduddannelse

Mere end 45.000 unge mellem 15-24 var i 2018 uden uddannelse og beskæftigelse, hvilket svarer til ca. 7 pct. af alle unge under 25 (Børne- og Undervisningsministeriet 2019). Heriblandt mange børn og unge, som har haft en socialt udsat opvækst, samt unge som mistrives og har personlige, sociale og faglige udfordringer (Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd 2019). Det er problematisk for den enkelte, erhvervslivet og de offentlige udgifter, og de skal derfor have den nødvendige hjælp og støtte.

Etableringen af Den Forberedende Grunduddannelse (FGU) i 2019 er derfor et afgørende redskab i arbejdet med at løfte mange flere af de unge, som ellers har udsigt til en marginaliseret fremtid uden robust arbejdsmarkedstilknytning, og dermed til at øge den sociale mobilitet og beskæftigelsen.

De foreløbige erfaringer tyder på en nogenlunde opstart af FGU, men bærer også præg af en særdeles tidspresset proces. Der har blandt andet ikke været tid og ressourcer til at opsamle robust viden om de forskellige målgrupper, eller til udvikling af nye redskaber og metoder, som kan omsættes i praksis på institutionerne. Det er nødvendigt, hvis vi skal – og det skal vi – skabe bedre livsmuligheder for en gruppe unge, som vi trods mange forsøg endnu ikke er lykkedes med at løfte. FGU-eleverne skal sikres de nødvendige kompetencer og understøttes i overgangen til at påbegynde en ungdomsuddannelse eller komme i beskæftigelse efter endt forløb.

Mere end 45.000 unge mellem 15-24 var i 2018 uden uddannelse og beskæftigelse

Dansk Erhverv foreslår, at der investeres 200 mio. kr. årligt til at understøtte FGU. De skal bl.a. gå til følgende formål:

- Udvikling af undervisningsmetoder og pædagogiske virkemidler for målgruppen.
- Sikring af gode rammer i form af de rette læremidler og fysiske læringsmiljøer til målgruppen og institutionsformen.
- Kompetenceudvikling af lærere og ledere.
- Investering i samarbejdet med erhvervslivet, erhvervsskolerne og andre aftagere af de unge.
- Sikre et stærkt følgeforskningsprogram på reformen og nye initiativer.

Kvalitetsløft på erhvervsuddannelserne

Talrige analyser viser, at Danmark vil mangle faglærte i fremtiden (senest AE 2021). Trods politisk bevågenhed og reformer over en længere årrække har færre søgt mod erhvervsuddannelserne, mens mange fortsat falder fra (Børne- og Undervisningsministeriet 2019). Særligt én gruppe er dog i stigende grad forsvundet efter erhvervsuddannelsesreformen i 2014 – de 18-24-årige. Samtidig ved vi, at en del unge gennemfører en gymnasial uddannelse uden at læse videre efterfølgende (Danmarks Evalueringsinstitut 2016).

Der er derfor behov for en klar strategi og plan for, hvordan vi får flere af de ældre unge ind i erhvervsuddannelserne. Der er bl.a. udfordringer med tiden på grundforløbene, som er blevet reduceret for mange af eleverne i 18+ gruppen (Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd 2017). Det betyder, at flere har sværere ved at nå overgangskravene til hovedforløbet. Ligeledes mangler der en kvalificeret mulighed for, at de, der ikke kommer direkte efter grundskolen, bliver afklaret i forhold til interesser, evner og beskæftigelsesmuligheder. Samtidig skal flere ufaglærte blive faglærte, hvis vi skal sikre flere en fortsat stærk arbejdsmarkedstilknudning i takt med bl.a. digitalisering, teknologiudvikling og den løbende udvikling i behovene for kompetencer.

VIVEs følgeforskning på erhvervsuddannelsesreformen fra 2015 identificerer flere udfordringer, herunder at koblingen mellem skole og praktik er faldet efter reformen (Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd 2018). Eksempelvis arbejder kun halvdelen af lærerne systematisk med forberedelse og opfølgning på eleverne før og efter praktikophold. Mange lærere oplever også, at skolen ikke har en klar strategi for samspillet med praktiksteder, og samtidig ses et fald i anvendelsen af opgaver, der går på tværs af skole og praktik inden for nogle områder. Den manglende sammenhæng går igen, når vi ser på elevernes vurdering af sammenhængen mellem skole og praktik. Med trepartsaftalen fra november 2020 er der skabt grundlag for en markant styrkelse af arbejdet med praktikpladser. Det arbejde skal suppleres med en styrkelse af samspillet mellem skole og praktik.

Analysen viser, at Danmark vil mangle faglærte i fremtiden (AE 2021). Trods politisk bevågenhed og reformer over en længere årrække har færre søgt mod erhvervsuddannelserne, mens mange fortsat falder fra

AE-rådets analyser viser, at erhvervsuddannelserne er de bedste til at skabe mønsterbrydere blandt børn af ufaglærte (Arbejderbevægelsens Erhvervsråd 2016). Med styrket rekruttering og fastholdelse kan erhvervsuddannelserne sikre, at flere gennemfører en erhvervskompetencegivende uddannelse og bliver så dygtige, som de kan. Og virksomhederne har i høj grad brug for flere dygtige faglærte. Samtidig giver en erhvervsuddannelse et godt fagligt fundament for at springe ud som iværksætter. Mange selvstændige er startet med en faglært uddannelse, og der er derfor al mulig grund til at få flere unge til at se erhvervsuddannelserne som et solidt afsæt for videre uddannelse, karriere eller et liv som iværksætter.

Dansk Erhverv foreslår, at der investeres 400 mio. kr. årligt til et målrettet løft af erhvervsuddannelserne, der supplerer de tiltag, som allerede er iværksat. De skal bl.a. gå til følgende formål:

- Styrkelse af vekselluddannelsessystemet, herunder en stærkere kobling mellem skole og praktik gennem bedre forberedelse til og opfølgning på praktikforløb.
- Tiltag, der styrker rekruttering og fastholdelse af de ældre unge, herunder øget adgang til grundforløb 1 for de unge, der ikke kommer direkte fra grundskolen.
- Tiltag, der understøtter den fortsatte udvikling af erhvervsuddannelserne som et stærkt og attraktivt tilbud for de mange voksne, der starter på en erhvervsuddannelse.
- Investering i tiltag, som understøtter den faglige og geografiske mobilitet og de sociale fællesskaber på erhvervsuddannelserne, herunder udbredelsen af skolehjem og adgangen til dem.

Et sammenhængende ungdomsuddannelsessystem

Ungdomsuddannelserne leverer på nogle områder godt, men der er også betydelige uløste udfordringer. Unge, der oplever et stort pres og vælger det, de umiddelbart oplever som det sikre valg. Unge, der farer vild i systemet og ender uden uddannelse. Kvalitetsproblemer og udfordringer med uddannelsesdækning i alle dele af landet. Og et på nogle områder ufleksibelt system, der ikke spiller godt sammen på tværs.

Vi har den seneste årrække gennemreformeret alle hjørner af systemet. Flere erhvervsuddannelsesreformer, gymnasireform, folkeskolereform, en ny forberedende grunduddannelse og et aktuelt arbejde omkring 10. klasse. Indtil videre dog uden synlige effekter i forhold til de politiske mål. Vi er stadig milevidt fra målet om, at 30 pct. af de unge skal søge mod erhvervsuddannelserne, og vi bruger hvert år milliarder på frafald, omvalg og nederlag i ungdomsuddannelserne. Samtidig fremstår vi efter årtiers kamp stadig magtesløse overfor det faktum, at alt for mange unge ender uden erhvervskompetencegivende uddannelse og på kanten af arbejdsmarkedet.

Der er derfor brug for et helt nyt og sammenhængende blik på ungdomsuddannelsessystemet med afsæt i de unges forudsætninger og ønsker, samfundets behov og vores idealer for dannelse og uddannelse i Danmark. Et arbejde, der trækker tydelige tråde til de unges vej fra grundskolen og ind i ungdomsuddannelserne og fra ungdomsuddannelserne til videregående uddannelse og ud på arbejdsmarkedet. Samtidig er der behov for fortsat fokus på at udvikle erhvervsuddannelserne som et stærkt tilbud til de ældre unge og voksne, der i dag udgør hovedparten af eleverne i erhvervsuddannelserne, jf. forrige kapitel.

Vi er stadig milevidt fra målet om, at 30 pct. af de unge skal søge mod erhvervsuddannelserne, og vi bruger hvert år milliarder på frafald, omvalg og nederlag i ungdomsuddannelserne.

Dansk Erhverv foreslår, at der nedsættes en ungdomsuddannelseskommission. Kommissionen skal levere forslag, der kan skabe et mere sammenhængende og fleksibelt ungdomsuddannelsessystem, som i højere grad leverer på det de unge og samfundet efterspørger. Kommissionen skal samtidig levere forslag til at sikre en bedre kobling til grundskolen og de videregående uddannelser.

Dansk Erhverv foreslår, at der afsættes en reserve på 250 mio. kr. årligt til opfølgning på kommissionens anbefalinger og arbejdet med at styrke ungdomsuddannelserne.

Kvalitetsløft på de videregående uddannelser

På de videregående uddannelser er der udfordringer med trivsel og med at løfte unge med uddannelsesfremmed baggrund. Nogle uddannelser har store udfordringer med frafald og det faglige niveau. Vi skal sikre, at de fagligt svage løftes, mens de fagligt stærke udfordres. Det er veldokumenteret, at der undervises meget lidt på nogle videregående uddannelser. Fx tilbydes humanistiske kandidatstuderende kun syv times undervisning om ugen i gennemsnit (Uddannelses- og Forskningsministeriet 2018), mens læreruddannelsen har oplevet en halvering af antallet af undervisningstimer de sidste 10 år (DR 2019).

For meget selvstudie har en negativ effekt på den faglige og sociale integration og dermed på fastholdelsen og trivslen. Samtidig viser tal fra Danmarks Evalueringsinstitut, at mellem hver fjerde og hver tredje studerende på de videregående uddannelser oplever i mindre grad eller slet ikke at få tilstrækkelig feedback (Danmarks Evalueringsinstitut 2018). Tre ud af fire universitetsstuderende svarer, at de aldrig eller sjældent drøfter deres faglige niveau med en underviser (Uddannelses- og Forskningsministeriet 2018). Feedback er afgørende for studerendes motivation og læringsudbytte.

For meget selvstudie har en negativ effekt på den faglige og sociale integration og dermed på fastholdelsen og trivslen.

Undervisningskvalitet handler ikke udelukkende om antal undervisningstimer, men også om kvaliteten af undervisningen. Der er stor forskel på, hvor stor mulighed der er for øvelser, spørgsmål og feedback. Det afhænger af, om der er tale om undervisning på store hold, små hold eller egentlig vejledning. På Copenhagen Business School foregår ca. 90 pct. af undervisningen på store hold (Uddannelses- og Forskningsministeriet 2018). På nogle uddannelser

efterspørger både dimittender og aftagere, at koblingen mellem teori og praksis skal styrkes. For at sikre at alle bliver så dygtige, som de kan, er der behov for mere uddannelseskvalitet.

Dansk Erhverv foreslår, at der investeres 1 mia. kr. årligt til at øge kvaliteten på de videregående uddannelser. Det skal bl.a. gå til følgende formål:

- Flere konfrontationstimer, herunder flere små holdundervisningstimer samt mere feedback og vejledning fra undervisere.
- Udvikling af undervisningskvaliteten, som skal bygge på et stærkt forsknings- og vidensgrundlag og et bedre samspil mellem teori og praksis.
- Opkvalificering af undervisningskompetencer og eksamensformer.
- Evidensbaserede og målrettede indsatser, såsom mentorordninger, studie-fællesskaber eller introundervisning i akademisk studieforberedelse.

Digital omstilling i uddannelsessystemet

Digitalisering er en af de største forandringskræfter i samfundet lige nu. Vi står overfor omvæltninger på linje med opfindelsen af dampmaskinen. Digitaliseringen påvirker allerede i dag vores arbejdsmarked, fritid, samvær og demokrati. Det er afgørende for sammenhængskraften, at vi ikke får store grupper af digitalt marginaliserede, der ikke forstår og kan navigere i et digitaliseret samfund. Det er en central del af den almene dannelse at forstå digitaliseringens påvirkning, så man både kan bruge og forholde sig kritisk til nye digitale løsninger.

Stort set alle job på fremtidens arbejdsmarked vil blive påvirket af digitaliseringen. Nogle job vil blive helt overtaget af robotter og algoritmer. Andre vil udvikle sig i samspil med digitale løsninger. Alle skal derfor have et stærkt digitalt fundament, og der er vi langt fra i mål. Vi risikerer at stå med en stor restgruppe, som bliver hægtet af udviklingen. Denne gruppe vil stå svagt på arbejdsmarkedet, hvis ikke der handles. Erhvervslivet og Danmarks konkurrenceevne og jobskabelsen er afhængig af, at elever og studerende kan sætte digitaliseringens muligheder i spil i forhold til deres fag. Der er allerede flere indsatser i gang såsom forsøgsprogrammet om teknologiforståelse i folkeskolen og oprettelse af nationale videnscentre på erhvervsuddannelserne, men der mangler en samlet og langt mere ambitiøs strategi.

Digitaliseringen skaber samtidig nye muligheder for at løfte undervisningskvaliteten. Online-undervisning, som vi kender fra coronakrisen, er blot et lille hjørne af de digitale muligheder. Der er et væld af andre digitale løsninger, som har langt større perspektiver. Både i grunduddannelserne og i efter-/videreuddannelsessystemet. Ofte fremhæves dog udfordringer som mangel på viden om, hvornår og hvordan forskellige digitale læringsmidler skaber kvalitet i kerneopgaven. Her viser analyser fra bl.a. Rambøll (2018), at digitalisering kan give bedre muligheder for undervisningsdifferentiering, motivation, feedback, samarbejde samt forberedelse og opfølgning.

Det er en grundlæggende kompetence at forstå og kunne navigere i et digitaliseret samfund, og dermed også kunne bruge og forholde sig kritisk til nye digitale løsninger.

Der er i forvejen et bredt udvalg af digitale læringsmidler, og flere er på vej. F.eks. er der ved at blive udviklet avancerede adaptive læringsprogrammer, som kan skabe bedre vilkår for undervisningsdifferentiering. Digitalisering kan øge læringsudbyttet og medvirke til, at alle bliver så dygtige, som de kan. Ikke ved ukritisk at kaste digitale læremidler ind i undervisningen, men gennem målrettede investeringer på baggrund af viden og erfaringer om, hvornår og hvordan det bidrager til at stimulere og understøtte læring.

Dansk Erhverv foreslår, at der investeres 1 mia. kr. årligt i en national strategi og plan for digital omstilling af hele uddannelsessystemet. Den væsentligste indsats handler om udvikling af teknologiforståelse i folkeskolen og op gennem uddannelsessystemet. Det sekundære handler om brug af teknologi i undervisningen.

Dansk Erhverv foreslår, at der afsættes 700 mio. kr. årligt til:

- Etablering af teknologiforståelse som obligatorisk timesat fag i folkeskolen.
- Udvikling af teknologiforståelse som faglighed og fagdidaktik med progression gennem hele uddannelsessystemet.
- Uddannelse og efteruddannelse af undervisere og lærere i teknologiforståelse.
- Oprettelse af Nationalt Center for Teknologiforståelse.
- Digitaliseringstjek af alle uddannelser, der sikrer, at de er klar til fremtidens arbejdsmarked.

Dansk Erhverv foreslår, at der afsættes 300 mio. kr. årligt til:

- Omfattende udviklingsprogram og kompetenceudvikling i hele uddannelsessektoren med fokus på brugen af læringsunderstøttende digitale redskaber og metoder.
- Investeringsramme til læringsunderstøttende teknologi i hele uddannelsessystemet.
- Øget forskning i læringsunderstøttende digitalisering, herunder følgeforskningsprogrammer på nye udviklingsprogrammer og teknologiforståelse i folkeskolen.

Opgør med kønsskæve uddannelser

To ud af tre af dem, der ikke får nogen uddannelse ud over grundskolen, er mænd. Drengene fra de 20 pct. fattigste familier er som eneste gruppe i samfundet blevet dårligere uddannet de sidste 20 år (DEA 2020). Undervisningsministeriets profilmodel viser, hvordan det forventes, at befolkningen er uddannet 25 år efter de har forladt 9. klasse. Mens det kun er ca. 5 pct. af kvinderne, der forlod 9. klasse i 2018, som ikke forventes at gennemføre en uddannelse, gælder det ca. 10 pct. af mændene (Børne- og Undervisningsministeriet 2021). Samtidig er drengenes skolepræstationer i form af karakterer langt dårligere end pigernes. Mange andre OECD-lande oplever samme tendens, og kønsforskellen vokser til stadighed. I lande som Norge, Holland, Finland og USA er der igangsat initiativer. Norge har blandt andet nedsat en kønskommission og samarbejdet med OECD, som har udarbejdet politiske anbefalinger. Der efterspørges dog også mere forskning, data og evalueringer på området (OECD 2018).

Mænds manglende uddannelse udgør et samfundsøkonomisk tab. En analyse fra Dansk Erhverv viser, at der er 30.500 flere mænd end kvinder blandt de 20–29-årige uden en erhvervskompetencegivende uddannelse. Beregninger fra ROCKWOOL Fonden viser, at der er en samfundsmæssig gevinst på 102.000 kr. i gennemsnit, hver gang en person løftes fra ufaglært til uddannelse. Dermed går samfundet glip af godt 3 mia. kr. årligt pga. af unge mænds manglende uddannelse (Dansk Erhverv 2020).

På trods af kvinders succes med at gennemføre uddannelse trives flere kvinder end mænd dårligt i uddannelsessystemet. En analyse fra Danmarks Evalueringsinstitut viser fx, at 37 pct.

To ud af tre af dem, der ikke får nogen uddannelse ud over grundskolen, er mænd.

af kvinderne på en videregående uddannelse inden for den seneste måned har følt sig meget stressede, mens det samme gælder 23 pct. af mændene (Danmarks Evalueringsinstitut 2019).

Der er desuden stor forskel på mænds og kvinders valg af uddannelse. Mænd vælger i højere grad økonomiske og tekniske uddannelser, mens kvinder i højere grad vælger omsorgsfag. De områder, hvor der er mangel på arbejdskraft, er for en stor dels vedkommende kendetegnet ved at være enten mande- eller kvinde-fag. Det gælder for eksempel sygeplejerske- og pædagoguddannelserne samt en række erhvervsuddannelser og IT-uddannelser. Derudover tager mænd i højere grad end kvinder uddannelser, som fører til lederstillinger. Tal fra OECD viser også, at for hver 100 mandlige iværksættere, er der kun 54 kvindelige, hvilket er væsentligt under OECD-gennemsnittet (Dansk Erhverv 2021).

Der er brug for mere viden om, hvordan uddannelsessystemet kan medvirke til et mindre kønsopdelt arbejdsmarked. Danmark går blandt andet glip af talent, innovation, iværksætteri og vækst, hvis ikke vi sikrer mere diversitet.

Dansk Erhverv foreslår, at der investeres 50 mio. kr. årligt til kønede uddannelsesindsatser. De skal i første omgang gå til følgende formål:

- Oprettelse af kønskommission for uddannelserne.
- Forskning i årsager til det kønsskæve uddannelsessystem samt didaktik og indsatser, der kan sikre bedre undervisning af drenge såvel som piger.
- Udbredelse af best practices i forhold til at få flere af det underrepræsenterede køn på mangel- og lederuddannelser.

Talentindsats gennem hele uddannelsessystemet

Danmark går glip af talenter, når ufaglærtes talentfulde børn har det markant vanskeligere i uddannelsessystemet end akademikernes talentfulde børn. Tal fra ROCKWOOL Fonden viser, at mens kun 55 pct. af ufaglærtes børn med 10+ i gymnasiesnit får en universitetsuddannelse, gælder det for 83 pct. af akademikernes børn i samme gruppe (ROCKWOOL Fonden 2018).

Danmarks og erhvervslivets konkurrenceevne på det globale marked har brug for talenter. PISA-undersøgelserne viser blandt andet, at Danmark har færre elever med topniveau i naturfag og læsning sammenlignet med øvrige OECD-lande (Det nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd 2018). Samtidig mistrives nogle fagligt stærke elever og studerende, fordi de ikke oplever nok faglige udfordringer (Berlingske 2021). Det er væsentligt for det generelle faglige niveau i en klasse, at der også er fagligt og socialt stærke elever, da det skaber den såkaldte klasse-kammerateffekt. Denne effekt er ifølge Kraka størst for de socioøkonomisk svageste elever (Kraka 2018).

Danmarks og erhvervslivets konkurrenceevne på det globale marked har brug for talenter.

Der er allerede igangsat spredte talentindsatser i uddannelsessystemet, såsom DM i Fagene, DM i Skills og Forskerspirerprogrammer. Der mangler dog systematik, udbredelse og vidensdeling. Rapporter vedr. folkeskolen og ungdomsuddannelserne fremhæver også, at skoler og lærere mangler viden og kompetencer til at arbejde med talentudvikling samt at sikre, at det kommer resten af skolen til gode (Børne- og Undervisningsministeriet 2019). Desværre har regeringen sløftet forskellige talentindsatser, herunder talentsatsningen i folkeskolen og en talentpulje til de videregående uddannelser. Talenterne skal opdages, anerkendes og dyrkes, så de også kan blive så dygtige, som de kan – uanset baggrund.

Dansk Erhverv foreslår, at der investeres 100 mio. kr. årligt i talenterindsatser. De skal bl.a. gå til følgende formål:

- Etablering af et nationalt center for talentudvikling i uddannelsessystemet.
- Forskning i didaktik, der understøtter talentfulde unge.

Oversigt og finansiering

I dag udgør udgifter til SU over halvdelen af de samlede udgifter til de videregående uddannelser. Danmark bruger dobbelt så mange penge på SU-stipendier som vores nabolande Sverige og Norge (CEPOS 2016). Norge omlagde i 2002 deres SU-system til lån. I evalueringen af denne omlægning er der intet, der tyder på, at det har haft en negativ effekt på antallet af mønsterbrydere. Udregninger fra OECD viser faktisk, at både Norge og Sverige er bedre til at bryde negativ social arv end Danmark (Information 2018). Ifølge Det Økonomiske Råd tyder forskningen generelt på, at det ikke er af stor betydning for studieomfanget, om uddannelsesstøtten ydes som stipendier eller lån på kandidatuddannelserne.

Samtidig er unges uddannelsesmuligheder og -valg stadig påvirket af deres sociale baggrund på trods af skattebetalt uddannelse og SU (Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd 2016). Fagkyndige fra blandt andet VIVE og Tænk tanken DEA udtrykker, at en omlægning af SU på kandidaten ikke vil have den store effekt på den sociale mobilitet (Information 2018).

Det Økonomiske Råd konkluderer også, at SU-stipendiet på kandidatuddannelserne faktisk øger indkomstuligheden i samfundet over et livsforløb (Det Økonomiske Råd 2018). Hvis vi skal øge den sociale mobilitet, så skal vi investere smartere.

Ifølge Finansministeriet vil en omlægning af SU på kandidatuddannelser til lån efter fuld indfasning i 2024 give et provenu på 2,3 mia. kr. (Finansministeriet 2020). Det skønnes desuden at føre til et positivt arbejdsudbud på 2.700 fuldtidspersoner. Uden at være medregnet forventes det også, at studerende i højere grad inddrager beskæftigelsesmuligheder og løn ved valg af kandidatuddannelse. Det vil føre til øget beskæftigelse blandt dimittender. Samtidig vil en omlægning medvirke til at begrænse de høje omdiskuterede SU-udgifter til EU-

studerende (Uddannelses- og Forskningsministeriet 2020). Dansk Erhverv frygter, at et loft over engelsksprogede uddannelser vil begrænse internationaliseringen og arbejdsudbuddet. Virksomheder efterspørger arbejdskraften og det globale udsyn.

Dansk Erhverv foreslår samlet, at der efter fuld indfasning investeres 3,5 mia. kr. årligt i at fremtidssikre uddannelsessystemet. De 2,3 mia. kr. foreslås finansieret via en omlægning af SU på kandidatuddannelser til lån. De øvrige 1,2 mia. kr. finansieres via en samlet reformpakke fra Dansk Erhverv, som lanceres senere i foråret 2021.

Der er på længere sigt en stor produktivitetsevinst ved at sikre bedre uddannelser. Som beskrevet tidligere, er der en samfundsmæssig gevinst på 102.000 kr. i gennemsnit, hver gang en person løftes fra ufaglært til uddannelse. Disse gevinster er ikke indregnet i planen.

Dansk Erhverv foreslår, at der samlet investeres 3,5 mia. kr. i uddannelserne fordelt som følger:

Forslag	Beløb
Digital omstilling i uddannelsessystemet	1.000 mio. kr.
Kvalitetsløft på de videregående uddannelser	1.000 mio. kr.
Styrket praksisfaglighed i grundskolen	500 mio. kr.
Kvalitetsløft på erhvervsuddannelserne	400 mio. kr.
Sammenhængende ungdomsuddannelsessystem	250 mio. kr.
Den Forberedende Grunduddannelse skal styrkes	200 mio. kr.
Talentindsats gennem uddannelsessystemet	100 mio. kr.
Kønnede indsatser	50 mio. kr.
Investeringer i alt	3.500 mio. kr.
Finansiering:	
- Omlægning af kandidat-SU til lån	2.300 mio. kr.
- Reformpakke fra Dansk Erhverv	1.200 mio. kr.

Kilder:

- Skaksen, Jan Rose, Torben M. Andersen, Kristian Stamp Hedeager, Lene Kromann, Jacob Roland Munch, Georg Schaur, Anders Sørensen & Jeanette Walldorf. 2018. Afkast af uddannelse: Det samfundsmæssige og individuelle rationale. ROCKWOOL Fondens Forskningsenhed og Syddansk Universitetsforlag.
- ROCKWOOL Fondens Forskningsenhed. 2021. "Den sociale arv i uddannelse er steget markant gennem de sidste 20 år". ROCKWOOL Fonden, tilgået 09/03/2021, [Den sociale arv i uddannelse er steget markant gennem de sidste 20 år - ROCKWOOL Fonden | ROCKWOOL Fonden](#)
- Børne- og undervisningsministeriet. 2021. "Om profilmodellen". Børne – og undervisningsministeriet, tilgået 09/03/2021, [Andel af en årgang der forventes at få en uddannelse | Børne- og Undervisningsministeriet \(uvm.dk\)](#)
- Danmarks Evalueringsinstitut. 2018. "Elevernes oplevelse af skoledagen og undervisningen". Danmarks Evalueringsinstitut, [Elevernes oplevelse af skoledagen og undervisningen | EVA](#)
- Det Nationale Forsknings- og analysecenter for Velfærd. 2020. "Den længere og mere varierende skoledag". [Den længere og mere varierede skoledag - VIVE](#)
- Det Nationale Forsknings- og analysecenter for velfærd. 2019. "Unge uden job og uddannelses – hvor mange, hvorfor, hvorhenne og hvorfor?", [Unge uden job og uddannelse – hvor mange, hvorfor, hvorhen og hvorfor? - VIVE](#)
- Børne- og undervisningsministeriet. 2019. "Alt for mange unge uden job eller uddannelse", [Alt for mange unge uden job eller uddannelse | Børne- og Undervisningsministeriet \(uvm.dk\)](#)
- Det Nationale Forsknings – og analysecenter for velfærd, 2019, "Unge uden job og uddannelses, hvorfor, hvorhen, og hvorfor? [Unge uden job og uddannelse – hvor mange, hvorfor, hvorhen og hvorfor? - VIVE](#)
- Arbejderbevægelsen Erhvervsråd, 2021, "Danmark mangler 99.000 faglærte i 2030", [Danmark mangler 99.000 faglærte i 2030 | Arbejderbevægelsens Erhvervsråd \(ae.dk\)](#)
- Danmarks Statistik, 2020, "Frafald på 43 pct. På erhvervsuddannelserne", [NYT: Frafald på 43 pct. på erhvervsuddannelserne - Danmarks Statistik \(dst.dk\)](#)
- Børne – og Undervisningsministeriet, 2019, "Færre elever begynder på en erhvervsuddannelse" [Færre elever begynder på en erhvervsuddannelse | Børne- og Undervisningsministeriet \(uvm.dk\)](#)
- Danmarks Evalueringsinstitut, 2016, "Vidste du det om studenter uden videregående uddannelse?" [Vidste du det om studenter uden videregående uddannelse? | EVA](#)
- Det Nationale Forsknings- og analysecenter for Velfærd, 2017, "Grundforløb på Erhvervsuddannelserne efter reformen" [Grundforløb på erhvervsuddannelserne efter reformen - VIVE](#)
- Det Nationale Forsknings – og analysecenter for Velfærd, 2018, "Hovedforløb på erhvervsuddannelserne efter reformen" [Hovedforløb på erhvervsuddannelserne efter reformen - VIVE](#)
- Arbejderbevægelsens erhvervsråd, 2018, "Erhvervsuddannelserne skaber mønsterbryder" [Microsoft Word - AE Erhvervsuddannelserne-skaber-moensterbrydere](#)

- Uddannelses- og Forskningsministeriet, 2018, "Universitetsuddannelser til fremtiden", [rapport-universitetsuddannelser-til-fremtiden.pdf \(ufm.dk\)](#)
- Danmarks Radio, 2019, "Lærerstudierende møder ind til 12 undervisningstimer om ugen: "Det bliver mindre attraktivt" [Lærerstudierende møder ind til 12 undervisningstimer om ugen: 'Det bliver mindre attraktivt' | Østjylland | DR](#)
- Danmarks Evalueringsinstitut, 2018, "Hver 3. nye studerende savner feedback", [Hver 3. nye studerende savner feedback | EVA](#)
- Rambøll, 2018, "Indsatsen for IT i folkeskolen evaluering" [Evaluering af it i folkeskolen \(Endelig rapport\) \(emu.dk\)](#)
- DEA, 2020, "Mænd opvokset i lavindkomstfamilier sakker bagud" [Mænd opvokset i lavindkomstfamilier sakker bagud - DEA](#)
- OECD, 2018, the gender gap in educational outcomes in Norway, [OECD-final-peer-review-1.pdf \(regjeringen.no\)](#)
- Danmarks Evalueringsinstitut, 2019, "Følelsen af stress blandt studerende", [Følelsen af stress blandt studerende \(eva.dk\)](#)
- Dansk Erhverv, 2021, "Verdens Bedste Iværksætterland", [de-ivarksatterpolitik---verdens-bedste-ivarksatterland.pdf \(danskerhverv.dk\)](#)
- Det nationale forsknings – og analysecenter for velfærd, 2018, "Danske unge i en international sammenligning" [PISA 2018 – Danske unge i en international sammenligning \(dst.dk\)](#)
- Berlinske, 2020, "Ekspert med opråb: Det er mysterium, hvorfor vi ikke hylde de mest intelligente børn i stedet for at tysse dem ned", [Ekspert med opråb: Det er et mysterium, hvorfor vi ikke hylde de mest intelligente børn i stedet for at tysse dem ned \(berlingske.dk\)](#)
- Kraka, 2018, "Hvad betyder klassekammeraterne for det enkelte barns fremtid?", [Hvad betyder klassekammeraterne for det enkelte barns fremtid? | Kraka](#)
- Børne- og undervisningsministeriet, 2019, "Ny talentpris skal løfte talentfulde elever i grundskolen og på ungdomsuddannelserne i hele landet", [Ny talentindsats skal løfte talentfulde elever i grundskolen og på ungdomsuddannelserne i hele landet | Børne- og Undervisningsministeriet \(uvm.dk\)](#)
- CEPOS, 2016, "Notat: Dansk SU dobbelt så høj som i Sverige, Norge og Finland – fuld version", [Notat: Dansk SU dobbelt så høj som i Sverige, Norge og Finland - fuld version \(cepos.dk\)](#)
- Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 2016, "Uddannelsesmobilitet i Danmark", [659758 \(vive.dk\)](#)
- Information, 2018, "Kære studerende, spørgsmålet er, om det er klogt at bruge flere penge på at give jer mad i munden end viden i hovedet", [Kære studerende, spørgsmålet er, om det er klogt at bruge flere penge på at give jer mad i munden end viden i hovedet | Information](#)
- De Økonomiske Råd, 2018, "Gode argumenter for at omlægge dele af SU til lån på kandidatuddannelserne", [Gode argumenter for at omlægge dele af SU til lån på kandidatuddannelserne | De Økonomiske Råd \(dors.dk\)](#)
- Finansministeriet, 2020, " Svar på Finansudvalgets spørgsmål nr. 123 (Alm. del) af 7. februar 2020", [FIU. Alm.del - 2019-20 - Endeligt svar på spørgsmål 123: Spm. om konsekvenserne ved en omlægning af SU'en, hvor SU udbetalt til studerende på kandidatdelen på videregående uddannelser omlægges til lån, til finansministeren](#)

[\(ft.dk\)¹ Regeringen efter ny SU-prognose: Indgreb nødvendigt for at begrænse SU-udgifter til EU-studerende – Uddannelses- og Forskningsministeriet \(ufm.dk\)](#)

- Uddannelses- og Forskningsministeriet, 2020, "Regeringen efter SU- prognose: Indgreb nødvendigt for at begrænse SU- udgift til EU-studerende", [Regeringen efter ny SU-prognose: Indgreb nødvendigt for at begrænse SU-udgifter til EU-studerende – Uddannelses- og Forskningsministeriet \(ufm.dk\)](#)
- Dansk Erhverv, 2020, "Mænds manglende uddannelses koster milliarder", [Mænds manglende uddannelse koster milliarder \(danskerhverv.dk\)](#)

DANSK ERHVERV

Børsen
1217 København K

www.danskerhverv.dk
info@danskerhverv.dk
T. + 45 3374 6000

Vi handler på vegne af vores medlemmer

I Dansk Erhverv handler vi hver dag på vegne af 18.000 medlemsvirksomheder og flere end 100 brancheforeninger. Vi er erhvervsorganisation og arbejdsgiverforening for et af verdens mest handlekraftige erhvervsliv.

Vi tilbyder rådgivning inden for medarbejder- og virksomhedsforhold og politisk gennemslagskraft. Vores indsatser bygger på medlemmernes aktive deltagelse i netværk og udvalg.

I Dansk Erhverv arbejder vi hver dag for, at Danmark bliver verdens bedste land at drive virksomhed i. Til gavn for arbejdspladser, velstand og Danmark i fremgang.

Vi arbejder for et Danmark med sammenhængskraft og handlekraft.